

Mottagare
Regionstyrelsen

Datum
2025-09-10

Diarienummer
DNKS250196

Yttrande på motion att slopa enprocentregeln för konstnärliga gestaltningar vid byggnation

Driftnämnd Kultur och skola har ombetts av Regionstyrelsens arbetsutskott att yttra sig avseende inkommen motion om att slopa enprocentregeln för konstnärliga gestaltningar vid byggnation.

Yttrande

Enprocentsregeln är ett väletablerat kulturpolitiskt verktyg med lång tradition i Sverige. Den innebär att en procent av investeringsbudgeten vid ny-, om- och tillbyggnad avsätts för konstnärlig gestaltning. Syftet är att offentliga miljöer ska vara välfungerande, hållbara och trivsamma att vistas i – för både patienter, personal och allmänhet. Regeln etablerades redan under 1930-talet och är i bruk i en majoritet av landets kommuner och regioner.

Vad är konstnärlig gestaltning?

En konstnärlig gestaltning är ett konstverk som skapats åt en beställare. Ofta är verket platsspecifikt, som en del av en byggnad eller i utformningen av en utemiljö. Verket kan exempelvis vara en skulptur, ljud, ljus eller video. Ett exempel på en konstnärlig gestaltning i Region Halland är "Min hemliga vän" av Ania Pauser som välkomnar barn och ungdomar till Habiliteringen.

Figur 1 "Min hemliga vän" - Ania Pauser

Internationella och nationella studier visar att konst i vårdmiljöer kan ha positiv effekt på patienters återhämtning, minska stress och ångest, samt bidra till ökad orienterbarhet och trygghet i komplexa sjukhusmiljöer. Den konst som köps in genom enprocentregeln i Region Halland upphandlas och genomgår därigenom ett strukturerat och professionellt urvalsförfarande där konstnärer arbetar i nära dialog med arkitekter, personalföreträdare och patientrepresentanter.

Aktuell tillämpning av enprocentregeln

Enprocentsregeln bygger inte på en given arbetsmodell, utan det finns variationer i hur regeln tillämpas och beräknas. Samtliga regioner i Sverige arbetar utifrån enprocentregeln. I dagsläget används tre olika beräkningsmodeller:

- **Procentsats på hela investeringsbudgeten:** En enkel modell där en fast procentandel, vanligtvis 0,5–1 %, tas från investeringsbudgeten till konstnärlig gestaltning. Modellen ger dock begränsad flexibilitet – ett tekniskt utrymme får samma konstbudget som en miljö där patienter och personal vistas dagligen.
- **Zonindelad procentsats:** Konstbudgeten beräknas utifrån de delar av byggnaden där människor vistas – exempelvis vårdrum, väntrum och personalutrymmen. Tekniska ytor såsom vindar, kulvertar eller hisschakt undantas från beräkningen. Den vanligaste procentsatsen är 1 %, men i Region Stockholm tillämpas 2 % för vårdlokaler, där konst bedöms ha särskilt stor betydelse för miljön.
- **Kvadratmeterpris:** Region Värmland använder en modell där konstbudgeten utgår från kvadratmeter uppvärmd area. I realiteten hamnar denna modell väldigt nära den zonindelade procentsatsen.

Enprocentregeln i Region Halland

Hallands kulturplan 2025–2028 (antagen i regionfullmäktige § 106/2024) konstaterar att:

Region Halland tillämpar *enprocentsregeln*. Det innebär att en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnation i offentliga miljöer ska investeras i konstnärlig gestaltning. Region Halland strävar efter att vara en föregångare i arbetet med att lyfta in konstnärlig kompetens tidigt i både samhällsplanering och byggprocesser.

Förvaltningen Kultur och skola har fått i uppdrag att, i samverkan med andra berörda delar av organisationen, ta fram en riktlinje för arbetet med offentlig konst. Riktlinjen ska tydliggöra arbetsprocesser och ansvarsfördelning samt inkludera en modell för uträkning av budgeten för konstnärlig gestaltning i byggprojekt. Beslut om riktlinjen fattas av regionstyrelsen.

Förvaltningen avser att föreslå att Region Halland inte tillämpar en procentsats på hela investeringsbudgeten utan finner en halländsk modell av enprocentregeln som fokuserar på konstnärlig gestaltning i de utrymmen där patienter och personal vistas. Modellen arbetas fram under hösten 2025.

Ekonomiskt ansvarstagande

Vi delar motionärernas uppfattning att gemensamma resurser ska användas ansvarsfullt och med fokus på nytta för hallänningarna. Därför är det viktigt att Region Halland arbetar efter en tydlig, ekonomiskt hållbar och lokalt anpassad modell för konstnärlig gestaltning – vilket är precis vad den pågående riktlinjeprocessen syftar till att uppnå. Vi har bland den bästa sjukvården i landet – då bör vi också kunna erbjuda hälsofrämjande miljöer för såväl patienter som personal.

Slutligen vill Driftnämnd kultur och skola uppmärksamma motionärerna på att Region Hallands kärnuppdrag inte enbart består av hälso- och sjukvård utan även av att erbjuda invånarna kultur, skola, kollektivtrafik och regional utveckling. Så skapas bästa livsplatsen.

Bedömning

Driftnämnd kultur och skola förordar att det pågående arbetet att ta fram en riktlinje för konstnärlig gestaltning fullföljs och att ärendet bereds vidare i regionstyrelsen. En tydlig och transparent riktlinje skapar förutsägbarhet i både planering och budgetering, och säkerställer att konstnärlig gestaltning integreras på ett professionellt sätt – med hög kvalitet och stark koppling till byggprojektets funktion, plats och målgrupper. Av denna anledning föreslår Driftnämnd kultur och skola Regionstyrelsen att föreslå Regionfullmäktige att avslå motionen.

Driftnämnden Kultur och Skola

Hanna Schölander
Ordförande

Karin Wettermark Jonsson
Förvaltningschef